

מאמר חמישי

דורות אחרונים

בעל המאור והרב ר' משולם בר יעקב הרב שמואל בר משה הרב שמואל בר דוד והרב משה בר יהודה והרב חונתן הכהן ודור שלמיה אבל הרב אברהם אב ב"ד גדול שבכולם. וכן בזה הוסך הר' יהודה בן ברזילי אל ברצלוני שחבר ספר העמים, ר' אברהם הנשיא בן שרתומקס ודו' משה בן יעקב בן עזרא קרוב לשנת תת"ם, ודו' יצחק בן גיאוח נפטר שנת תתס"ט ועשה ספרים ופיוטים, אבל הפייסן הגדול ר' שלמה בן גבירול בן יהודה נולד במאלקה ור"א בקורטובא וגדל בסרגוסטא ונקבר בבאלינסטא שנת תת"ל.

ר' יהודה הלוי וראב"ע היו בני שתי אחיות חסם קבורים בידו, ועשה ספרים ופיוטים ר"ל ר' יהודה הלוי ועשה ספר הכוור, ומנן חמשים שנה היה ר' יהודה הלוי כשעלה לארץ ישראל כמו שכתב בפיוטיו, [ור' יוסף טוב עלם היה בוסן הזה, ורש"י וספר המצות ודרא"ש מביאין ראיה ממנו.] והרב יצחק בר ברוך מקורטובא נפטר שנת ותיכ"ד ועשה ספר קיטת דרוכלים ולא השלימו, ור' אברהם בר חייא הספרדי שעשה כל ספרי התכונה בשנת תתס"א, ור' יצחק בר יעקב הנקרא רב אלפאסי ו"ל שחבר תלמוד קטן וקבל מרבינו נסים ורבינו חננאל נפטר בן צ' שנה שנת תתס"ג גאליסטובא והוא הנקרא רבינו הגדול.

המאור הגדול שפירש התלמוד יתני הקדש רש"י הצרפתי שפרשנתא נאסר הוא ותלמידו דר' שמחה מוריטרי שעשה מחזור וויטרי בשנת תתס"ה, וזהו ימיו של רש"י צ"ה שנת ועשה ס' הפרס, ורבינו שמעיה היה תלמידו שעשה ספרים, והריב"א היה בוסנו. הר' נתן בעל השו"ת שנת תתס"ז, ור' משה הדרשן מטרובנא היה

הכלל השלה רבינו האי בן רב שרירא גאון בן רב חנניה גאון בן רב יהודה גאון, הוא סוף הגאונים שעשה מקוה ומבטרי וספר שבועות וספר מצוות ושאר ספרים, נפטר שנת תשצ"א ד' שנים אחר ספידת רבינו שמואל הכהן בן דפני, ורבינו חננאל ורבינו נסים חבירו התחילו ברבנות באפריקא שנת תת", והרב רבינו חננאל ספר המקצועות ופי' התלמוד, ורב שמואל הגנידי תלמיד הרב ר' חנוך בקורטובא נפטר שנת תתס"ז, ורב יוסף בנו נדעג בש' בשנת שנת תתכ"ז עם קהל גרמאטא, ורש"י ב"ש אמר כי יעקב בן יקר מת קודם ר' יצחק הלוי זמן מה, ואו בא מחזמי ר' קלונימוס, ונפטר [בשנת תת"ל] הרב ר' יעקב בן יקר והרב יצחק הלוי סגן הלוי בר אשר הלוי רבותיו של רש"י, וכן ר' יצחק בן יהודה רבו של רש"י בשסקים בג' בהמה המקשה, והחכם הגדול המפורסד ר' שלמה בן גבירול הרב רבינו גרשו' (י) מאור הגולה הצרפתי ובארץ אשכנז, והוא עשה שאלות ותשובות ד' גרשום בן יהודה ותקנת רבות כלם נפטר בשנת תת"ל, ובזמנם של אלו ר' משה הדרשן מטרובנא רבו של ר' נתן בעל השו"ת כך כותב בשו"ת קצר. ומנדולי תלמידו ר' משה הדרשן ר' משה העניו ור' משה בר יוסף בן מרן ור' לוי בן אחיו של ר' יצחק. והגדול שבכולם ר' אברהם בר יצחק הנקרא אב"ד. והראב"ד והרב ר' זרחיה

(1) ואני מצאתי בכ"י שפר כתובה דאריסטא לאשרו שחזרה אלמנה מאיש אחר, והכתובה הזאת נכתבה שנת ארבעת אלפים ושבע מאות ושלושים ושבעה לבריאת עולם. ובכ"י אחר מצאתי שנפטר רבינו נחשום השכי"ה לאלף תתס"ט והיה א"כ כמו ר"י שנים אחר הכתיבה וזאת ולא יתכן קבלת בעל יוסף בוסן שפרט ר"ג. דג"ב.

שמואל שפירש בתרא ופסחים הנקרא רשב"ם .
ור"ח עשה ספר הישר ונפטר בשנת תתקל"ב במדינת
ורמירו ג' פרסאות פקרושוש .

וכתב הר"י חיים כהן הלמדנו נפ' הנושא שאם
היה שם בשעת פטירתו היה מוטב לו . וזה ר'
חיים אבי אמו מריגנו משה הקוצי בעל ספר מצות
הגדול .

הר"י אשיר' מריגנושפורק מאשכנז שנת תתקל"ה .

ר' שמואל מאיטרא בשם רשב"א וריצב"א אהרן ר'
שמשון ור' שמואל את רבינו חם בן מאיר , והוא
רבינו חם בן בתו של רש"י הוא נקרא רשב"ם וקרא
עם רש"י וקנו ועשה פירוש לנחרא , ובער ר' יוסף
פורת עשה ג"כ פירוש לתלמוד בתוספות ס' ר'
אליעזר רמלה .

הרב הגדול רבינו יצחק זקוק בר שמואל היה בן
אזוחו של ר"ח , והוא סתם ר"י בעל התוספות
אשר למד אלימד בשיבה , כי העידו עליו רבני
הצרפתים כי נודע ונחפרסם שהיו לומדים לפניו

שישים רבנים שכל אחד ואחד היה שומע ההלכה
שהיה מניד גם היה לומד כל אחד לבדו מסכתא
היו חתופין על פה , וזה היה כותב ספריו בזמן
ר"ח וזהו הוא כתב ל"ה על ענין יין נכך שנגע

בו תינוק גוי וא"ל סמך ומוקדן הותר כל יין , ואו
נצח לרבינו תם ואמר לו רבינו תם האמת מברכין
הודה ולא בש . ומה הוכם נחחדשו הלכות
במשולח הגדול שלא הוציאו המחברים קדם לו ,

ההרב שהוציא הרא"ש הוא מהדוסיספות של ר"י
ואמרו שמת התקל"ה כמו רשב"ם , ובהו יש לי
ספק , גם הרא"ש הכיזר ר"י הבהור לאמקו ר"י

הזקן , ברוין הכנה בשפר המצות אמר כי ר' שמשון
בן אברהם הוא רבינו שמשון משנין בעל התוספ'ו
תלמיד מובהק מהר"י יצחק בעל התוספות , גם

אמרו שמת הרשב"א שננה פטירת רבו זקוק (1)
ונקרא איש ירושלים ונקבר בחד הכרמל , ועשה
ריכה עם הרמב"ם בגלל אחד עשיתו הי"ד ורבי

לבב תלמיד הרמב"ם נצדו , והתוספות פ"ק דהילין
מביא ר' שמשון מקוצי , והתוספות בפרק תיבת
אמרו ואין נראה פוש'ו לזקני הרב ר' שמשון

וצ"ל גם ר' שמשון ברי יצחק בר יקותיאל ברי יצחק
עשה ספר כתיבות ספר עמוק גלגול כל דרמי
התלמוד וממנו נודע חזמתו הגדולה בתלמוד .
גם עשה פירוש ר"ל רבינו שמשון ו' אברהם ועשה
הלמוד למסכתות שלא נעשה מהם בגמרא כמו ספר

רבו , יק רש"י ששמיע מפיו בפרשת ושלח יעקב .
הר"י יוסף הלוי בן מיגש בר' מאיר הלוי באליסטוא
נפטר שנת תתקל"א , והוא עשה ספרים ופירוש
לתלמוד כמו שמביאין המפרשים משמו , גם

הכיר רבינו נרשום מאיר הגולה מהחכמים גדולים
שיסתיים שהיו בימים הקדמונים ר' יאיר ור' אליעזר
הקליר , ובדורות האחרונים אמר שהיו קדם לו
ר' קלונימוס ור' משולם בנו חכם מופלא ,

בפרק א"ל הסמונה כתב רש"י ה"ב בפי' רבינו
הננאל איש רומי , וא"כ אין זה רבינו הננאל
מאשרקא הבריו של רבינו גיסו רב של ר"ף .

ר' ורודה הלוי מנירונא שיטת ספר הימאור
בלוגל שנת תתק"ו והשיג מאר על ר"ף , ובתהלת
כתובת כי ר' אפרים תלמיד ר"ף , וגם בזה
הזמן היה ר' אפרים תלמיד הרמב"ן . ריב"ן הוא ר'

יהודה בן נתן זחננו [ותלמיד] של רש"י בספקים
בפרק כל הברש , וריב"ם הוא ר' יצחק בן מאיר
תוספות .

הר"ר הייא אל רחמי' הוא מיוחס מודע רוד ,
גא מבבל לספר נפטר שנת תתק"ד , בכפר כבול
מא"י קהרים ראב"ע ר' יהודה הלוי אצל ר' יהודה
בר אליא .

הר' אברהם בן מאיר בן עזרא הודוע מטרנאמא
שעשה פירוש לתורה ועשה ספרי התכונה
היו חייו ע"ה ונפטר בשנת תתקל"ה בקלודורה ,
אבל אני שמעתי שהוא קבור בארץ ישראל

בלי ספק ונפטר שנת תתקנ"ד . וכן שלחו לר'
שלמה בן שמשון מא"י שראה בעיניו קבר ראב"ע
שם . וכן מצאנו כתוב כי ר' אברהם בן עזרא
שעשה הרבה ספרים וספר השם ורבו מסאור ספריו

בתורה בחכמה בספרים ובפיוטים ובקשיות נפטר
שנת תתקנ"ד יום ב' ר"ח אדר ראשון בן ע"ה שנה
וכן כתוב ביטור עלים , וא"כ י"א שהקד' הרמב"ם
ל"ל נפטר , והו נראה לי יותר ממה שכתבתי למע'ו

כי נפטר בשנת תתקצ"ב כי זה נתן החדש והיום
וכן הוא , ואולי הוא ר' אברהם בן עזרא אחד
שהיה בשנת תתקפ"ה .

ואחר הדור הזה קמו תלמידי רש"י רבוחינו
הצרפתים בעלי התוספות , ומדוליהם בני בתו של
רש"י ז"ל רבינו שמואל הנקרא רשב"ם ורבינו

יעקב הנקרא ר"ח בן בתו של רש"י ונקרא יעקב
בר מאיר , ורבינו תם כעס על רבינו משולם
שהתיר נגע טו בתוסף כאשר כתב בספיק . וכן
אמר בתשובת שאלה שלו וקרא לו שם ודעו אשר
ש יעקב לא יקוב , ובוסנו רבינו משולם בסכ"ג בן
רבינו קלונימוס , והוא ר"ל רבינו תם אה לרבינו

(1) בכ"י תתח זקוק כתב סימן . ובד"ק נתון יוש
בה ספק לפי שהשיג על הרשב"ם אחרי פטורו
המשיך .

נאיה גמרא עקרה ופירשה, זה עשה בלשון ערבי כמו פי' המשנה והיה לו שתי השקפות, וס' גדול עשה הרמב"ן על זה ספר המצות בהשגת להציל בעל הלבנות גדולות מידו ולבעול האחרות, כמו ר' יצחק בר רואבן זהו שלמה בן גבירול, אע"פ שהרמב"ם עצמו נתן התנצלו' על הסיפנים שדרכן להוסיף, אבל ס' ה"ד' בלו עשה בלשון קדוש ר"ל בלשון המשנה, אע"פ שלפעמים מצאנו בו ע"ד הורות גם בלשון הלמוד, אבל ספר המורה עשה בקנותו קרוב מחמשים שנה, כי אגרת החיות המתים עשה בשנת תק"ג (ז) לששורת בן נ"ה שנים ושם אמר כי כבר עשה המורה בלשון שרב ובקשו ממנו שישיקוהו בלשון הקדוש והוא השיב כי לא היה יכול מפני קנותו, אבל שהיה ביניהם הלמוד מובקש שמו ר' שמואל בן תנן בן יהודה שהוא סופר עליו.

וכן ר' יהודה אלהריזי שחיה בזמנו חכם גדול וסיימן ולשונו צח העתיקו ללשון הקדוש (ז), וכן ס' המצות השניקו ר' משה בן תנן ללשון הקדוש, וזה הספר ר"ל המורה עשאו לחלמירו העלוסוף ונחמד בעינו מכל חלמיריו ר' יוסף בן שמעון בן עקיני שעשה פירוש לשיר השירים פי' ארזי אבל בהזלת המורה אמרו לחלמיריו יוסף בן יהודה, וכבר ידעת מה שקרה על' הספר וכשר המדע ששרשו אותו חכמי צרפת ההירמו כל מי שיקרא בהם ער שהרמב"ן הליץ עליו ובקש שיתורם החרם, וכתב אגרות איומת על' [לחכמי פדניסמא] אבל בדברי ריצוי. מר יצחק דמן ענו וכתב רש"י וזכרו על צידוק היא ענו.

ובימי הרשב"א היה ר' אברהם דר' שלמה בני הנניד ר' דוד בן בנו של הרמב"ם ז"ל, והיה הנניד ר' דוד מתפלל במערת הלל ושמואי ויצאו מים קרים ואו החרים למלשינים, וביום ההוא מתו ת"ן מלשינים בארץ מצרים, ולשני הודשים להלן נשחים ובניהם נשקרו מן העולם. ומעיד הרמב"ן על הסודות הרב ושהיו אומרים כל ישראל בימי הרמב"ם ז"ל בהיינון וביומינתן ובדיי מרנא משה מהפובות שעשה לישראל ושהשמיד המינין והחולקן על הקבלה. והוא הנקרא הרב המבאין ר"ל הרמב"ם ז"ל, אבל ר' דוד קמחי בן ר' יוסף קמחי נשמת הרמב"ם כתב בזהו לחכמי צרפת להליץ על דרב ער שכתבו לו דוד הוא הקטן, והוא כתב הנה אנכי יצאתי לשמן, וענו בו יגשי י"י

ודעים וסודות. אבל האמת שהיה לא עשה התשב"ץ כי אם תלמיד הר"ם מרוסנבורק חבר הרא"ש. הרב ר' יהודה בן שמואל המסודר הגדול שאין כמותו חוץ מר' שלמה בן גבירול שלא קם כמותו [לשני] ואחריו, הוא הרב ר' יצחק קודנאל נפטר שנת תתקל"ח, והוא קבור אצל ר' יהודה בר אלעאי בצפת. ר' בנימין דנבארה שהלך העולם ועשה ס' המסעות בשנת תתקל"ח (ז), ואו ראה להראב"ד בפשיקויהו בצרפת ואמר שהיה עשיר ודוכס, וכן הוא ברומי לנכדו בעל הערך איש נחור ויפה.

המאור הגדול הרמב"ם ז"ל אשר ורה שמסוד לישראל השלים המ' דורות שהיו מכנסת הגדולה עד שהגיע אליו, כי ר' יוסף הלוי בן מיגש הוא בל"ה דורות כמו שאמרתו. ואחריו קם דוד אהרן שהוא מ"ל ר' מאיר בנו של ר' יוסף הלוי בן מיגש והחכם הגדול ר' מיימון אביו של הרמב"ם ז"ל שלמד את בנו וקבל ממנו כמו שאמר בפירוש משנת בטרות מה שקבל מר' יוסף הלוי, ואע"פ שכל המפרשי' אמרו כי ר' יוסף הלוי רבו של הר"ם במו"ל אולי אמרו שלמד מספריו, ונס בהשגות הרמב"ם אומר כפי מה שמדחי מדבותי ר' יוסף הלוי והשאר [הוא אי אפשר] כי למעלה אמר בעל דורות עלם שפטר בשנת תתקמ"א. ואני מצאתי כי במפתח המשנה אמר וקבצתי כל אשר בא לידי מפירושי ארזיני אבי ז"ל וחלתו עד ר' יוסף הלוי, כי לב האיש ההוא בתלמוד מבנית וכו' כמעט נאמר בו וכמותו לא היה לפניו מלך, ואספתי ג"כ מה שמצאתי לו מן ההלכות בפירושו לנפשו.

ואני מצאתי בספרים קדומים שנולד פסח יום שבת עשה ושליש אהרן הוצי היום שנת תתקצ"ה ליצירה, וא"כ היה בן ששה שנים כשנפטר ר' יוסף הלוי, וכן נראה שהוא אומר אני משה בר מיימון הדיין בר יוסף החכם בר בר יצחק הדיין בר עובדיה הדיין בר שלמה הרב בר עובדיה הדיין וק"ל התולחי לרש פי' זה הספר ר"ל שרש המשנה ואני בן כ"ג שנה והשלמתי במצרים ואני בן ל' שנה שהיא שנת אלף ותע"ט לשמורת, וכן נקבדו יצא כי נולד תתצ"ה או צ"ו. והשלים שרש המשנה שנת תתקנ"ו והתחיל בה שנת תתקנ"ז, אבל היצר ה"ר בשנת תתקנ"ח ל"ב שנים אחר שרש המשנה, והן ק נראה כי בג' י"ב מולדת קדוש החדש כן כתב בשנת תתקנ"ח, ואחר זה עשה ספר המצות אע"פ שהוא ספר קמח הוא נחמד מאד לקיים כל מה שכתב ב"ד ספרים ממספר המצות והשרשים, ובכל מצוה

(1) פתח מסאור הוא, ז"ל ת"ד.
 (2) ב"ק תתק וכו' יהודה וכו' כבוד ו וכן האמת כי העתקה ר' יהודה אלהריזי אינו אריה. המסודר.

(1) ב"ק תתקנ"ז.

ובתוספות מביא נמקי ר' שלמה בר' סאיר בספר כל הבשר.

הר' יצחק בעל העשור ז"ל חיבר ספר שנת התקס"ב.

הרב המובהק הרב ר' אברהם בן דוד ז"ל נפטר בחנוכה בע"ש בשקש"ש שנת תתקנ"ט, והעיקר עליו הר' יהושע בן שועיב בפרשת פתח ששמע שאליו ז"ל נראה לו, וכן כתב הראב"ד עצמו נחה רוח הקודש במדרשו, והוא עשה חדושים למרות ועשה השנות לדרמב"ם ז"ל בימיו, ואמרו שהיה לו הרמב"ם ואמר לא נצטני אלא בעל מלאכה אחת. וכן או ר' משה הכהן הנק' רמ"ך עשה השנות על הרמב"ם השיבו עליו וחזר ונראה כי קודם נפטר הראב"ד מהרמב"ם עצמו ועשו כהנים קברו, וכן בומז היה הרב ר' יוסף בן פלאש שהשיב לו' אברהם בר' יצחק אב ב"ד על איזה מצוה מברכין כמו שכתוב בהקדמה ש' החפלות לו' דוד אבודים. וכן בומז היה החכם הגדול הרב ר' אברהם אב"ד כמו שכתב הר"ן בחדושי בתרא ומת בשנת תתקס"ה, ובשנת תתקס"ט גזר קול ברשו. ובשנת תתקנ"ו ביזם ב"ח ליה אב היה שכתב גדול במלכות לאון משני מלכים שבאו עליהם במבצר אחר, ואז הוציאו משם הכ"ד ספרים שהיו כחצבים קודם לכן כמו ת"ר שנה שכתב איים ו' משה בן הלל ועל שמו נקרא ה' ל' י' שהיו מרויקות ומהם היו מניחין כל הספרים, ואני ראיתי השני מקראות נביאים ראשונים ואחרונים מכתבת אותיות גדולות ומדויקת שהביאו מנידוש פארשנאל ומסרום בבגדיה באפיקא ושם הם, שיש עתה טעם מאות שנה שנתנו, ובחלק הדקדוק כתב ר' דוד קסדי על פסוק למען תצרכו כי העומש הלילי היה בטוליפלה.

הרב ר' ברוך מטרישא תלמיד ר"ת וכן ר"י בעל התוספות, וכן רבינו העיר והוא חב"ר ספר התרוסה ר"ל ר' ברוך שנת תתק"ס, ואז נפטר הר' יוסף בן צדוק בקודשבא שנת תתק"ס. ומה שכתב כי חובת הלכות שנת התקס"ט אינו אמר כי ר' יחזקאל בן תנח"ך שהיה קודם לדרמב"ם העתיקו לשון קודש ובנו ר' שמואל אבן תנח"ך העתיק המורה בחיו"ש לדרמב"ם ובמאמרו לדרמב"ם מת שנת ס"ה. והרב ר' בחי בן בקדה חב"ר חובת הלכות האריך שנת תתק"ט וזה אינו אמת כמו שכתבנו, וה' יהודה בן תנח"ך אביו של ר' שמואל העתיקו לשון הקודש כאשר הוא נהוג בהקדמת המורה.

בן השמן וכו'. ושכונתו דתירו או היה בארזלה שבא מארגון, אבל החסיד העניו המאושר בכל עניו ר' אברהם בנו של הרמב"ם כתב בחום לבנו ובענה נראה לחכמי צרפת ושחיטתו על כבוד אביו. גם הורה עשה ספרים הרבה, אבל דבר לדרמב"ם רבו מלפניו... ועשה שאלות ותשובות שעשה לו' יהונתן... שפי' ר"ף לחכמי לונל ולחכמי פיזונצא... והרמב"ם עצמו אמר במסכתו המשנה שעשה פירוש לו' סדרים מהגמ' וכן בשאר החכמות עשה ספרים ובפרט ברמזא שעשה י"ז ספרים, ופרקי משה פ"ו לפרקי אבות עד שאין דקר לתבונתו שלא נשאר ספר בעולם בכל החכמות שלא קרא. וכבר ראית כי הספר העמוק בחנוכה שהוא אלמנט מנפלקים אמר בחזקת המורה שהיה מלמד לו' יוסף תלמידו וכן נראה מהלכות קדוש החדש, ונפטר שנת נה"י בשנת תתקס"ה ז"ה בכסלו בן ע' שנה ונקבר בא"י ועשה מאמר הייחוד ותקנה על המבילה שנת תתקס"ו ירושת לחומש. [אמר ש"ש: מצאתי בקונטרס שנעלה ארון האלהי לדרמב"ם ז"ל שנת תתקס"ה במצרים ובכו אותו היהודים והמצרים ג' ימים וקראו וזמן השנה נהי' נהי' וזיום ו' הניעה השמועה לאלכסנדריה וזיום הח' לירושלם ובירושלם קראו צום ועצרה וקרא החזן תוכחות אם בזוקתי המספיר קרא ויהי דבר שמואל אל כל ישראל וסיום כי נלקח ארון האלהים. ואחר ימים העלתיו לארץ ישראל ופגש לסמים בהם וז"הו העולים והניחו הארון שם הלשמים בראותם כי ברצו רצו להשליך הארון בים ולא יכלו להקים סן הארץ והיו יותר משלשים איש וכיון שראו כך אמרו איש אלהים קדוש הוא והלכו הבשיתו את היהודים שיליכיהו למחוז הפסג, והם ג"כ לוו אותו ונקבר בסבריה ו"א שנקבר בין האבות בחברין.]

הרב ר' יהודה בר יצחק קבל מדר' בעל התוס' ועשה ס' הלכות כמו שכתב בהלכות, אבל בנח"ב כ"ח בעל אדם לזהו נפטר ר' אברהם הלוי אבן דאודי שקדש השם עצמו על ידו השם בטוליפלה וחרב ספר הקבלה מכמה עד ר' יוסף הלוי, ועד חיבר בעיקר אמונה ספר אלעקרא אל רשיא, ועד ספר הנכבד שחיבר בחכמת החנוכה שנת תתק"ט והוא זה בעל ספר דריות עלם שאמרנו למעלה.

ר' סאיר הלוי בר שחרים מציר בודנוט ובא לטוליפלה ופי' הרבה מסכתות דריוק ובגלסול ונפטר שנת ה' אלפים וד' חג המצות ולהלן כתבנו בו.

במה מדליקין בתוספות. ר' יעקב מקורביל הקדוש המקובל נפטר שנת תתקצ"ב.

ר' שמעון מקוצי מצות קמ"א.

הרב ר' משה מקוצי בר יעקב תלמיד הרב רבינו שמשון בעל התוספות, והר' יהודה החסיד והר' ברוך בר יצחק מנרמישא ועוד הורה ספר הטרומה במצות ע"ה והסמ"ג כלם רבותיו, ובא לספר להוכיח להם על מצות תפילין, וחזר ספר מצות גדול שנת התקצ"ו.

ותהלת האלף השישי: במצות מגלה הר' היים הכהן תלמיד ר"ת והיה אבני אם רבינו משה מקוצי, ובמצות מ"א רבינו אליקים חותנו של הר' אברהם בר נתן הירחי שנת תתקצ"ו בפרק אלו שריפות כתב הרא"ש וקני הר' אליעזר בר נתן ספק וכו', ועוד שם הר' אליעזר הלוי ששעה הלכות גדולות בכתובות. הרב ר' אברהם בר נתן הירחי וקנו של ר' מרדכי הזוא בעל המדניע וחיבר מחזיק הדקוק, והעיד בספרו שראה בפליפלה יותר משנים עשר אלף יהודים שנת תתקצ"ו, ובשנה ההיא נלכדה ולינסיאה.

הר' יום טוב אלשבילי עשה חיידושין לתלמוד, והוא שנת שישה טובה והוא הביא ראיות משום הב"א תלמידו של הרמב"ן.

ובזמן הזה הרב אליעזר מנרמישא עשה ספר הרוקח. הרב בעל ההשלמה וכן חכם גדול הר' אלעזר ממיץ והוא כתב משם רבינו חס.

האלף השישי רבינו יואל העזרי תלמיד הר' אפרים מרינגספורק הזהנו של הר' אבן הירחי, והר' אלעזר בר שמשון נפטר שנת ה'א"ח. וכן נפטר הר' מאיר הלוי אבילעפייא בר שיררוס, ומיום שעלה לגדולה לא ראה פני אביו אבל בא אליו, ונפטר הר' מאיר הלוי בפליפלה בתח המצות שנת ה' אלפים ה', והוא חבר הרמב"ן והשיב לו תשובות על שאלות הרמב"ן, ובשנת י"ב לאלף השישי מלך דון אלפונסו הדוכס יום אהרון מאיר, והוא היה אחד החכמות וגפרם החכונה, ואז החכם ר' יצחק בן סיד חזן שוליסלה תקן לוחות צבא השמים בדקדוק גדול ע"פ [פקודת] המלך, וכמדוד לא היה בדקדוק הלוחות ובספרי החכונה כי ר' יצחק הישראלי ביסור עלום וכן ר' לוי בן גישוס ז"ל וכל הבאים אחריהם לא מצאו אהרזי שום ענין ועליו נאמר כי היא חכמתם ובינתכם וכו'. והם נקראים וז"ל (י) אלפונסו כי ממזרח משם עד מצואו אשכנז צרפת ואינגלאמירא וכל איטליא

(י) זוג בלשון ערבי סיודש לוח ישישש בו גם בלשון רבים. ש"ש.

ר' יצחק הלוי בר זרחיה ור' קנונימוס ורבי שאול הכהן כלם בשנת תתקס"ה נפטרו, וכן הרמב"ם תלמיד מכונה לר' יוסף הלוי בן מיגש הר' אברהם בן מיגש אב"ד הר' יונתן המהן מוליני בעל פירוש ר"ף והר' אלעזר בן מוח במוליפלה, ור"ת סאוולויש הר' אהרן משלוג כלם נפטרו שנת תתקס"ה. והרמב"ן שנקרא הרב הנאמן לא היה קרא להרמב"ם רבינו משה מפני כבוד משה רבינו ואיסא במכילתא על ויאמר משה אלתוהו היום אמרו לו ישראל רבינו משה יבא שדחיה וכו', וכ"ש שלא לקוחו משה רבינו שלא להשוותו עם משה אהרן הנביאים. וכן בספרי בפסוק ויסף י"י עליכם א"ל רבינו משה וכו'. ובה הזמן היה הר' שלמה בן ד' אברהם סמונפושליר רבו של רבינו יונה הרב ליאון ברומא שנת תתק"ע.

הרב הגדול אשר הציל לרבינו הגדול הוא ר"ף מהבעל המאור ר' זרחיה הלוי, הוא הרב משה בר נחמן ז"ל ועשה חודשים לתלמוד, ומרוב משלו בתלמוד עשה חודשים שהוא בעצמו היד מלוסוף בהם, והרא"ש כתב בפרק שבועת היינין על דין מר' יוסף הלוי ומרמב"ם וכתב שם ותירץ הרמב"ן הדבריו אינם מובנים, ועשה פ' לתורה לאיוב והיה מקובל גדול, ואחר הרמב"ן בארנו ובקשטייליא קורין התלמוד ער הגירוש בשיבות ברש"י וחודשי הרמב"ן, ומעט מוער מי שהיה קורא תוספות ולא היו נחשבין, ואח"כ עלה לירושלם ועשה שם בית הכנסת והאריך שנים רבות כמו שאמרנו, ושנת תתק"ע החחיל לעשות ספריו ועשה שולחן של ד' תורות הארם וספר הגנות וס' המלחמות והשגת לם המצות של הרמב"ם ז"ל. נפטר הרמב"ן שאמרנו בעל החידושין בירושלם שנת עשרים (י) והוא ור' יונה תלמידו בני שתי אהיות מגידונא.

הר' שמואל הספרדי בן הר' יצחק חיבר ספר התרומות הגדול שנת תתקפ"ה. נפטר ר' שודרוס הלוי שנת תתקפ"ה. היה שמד בכל מלכות ליאון שהוא איספירגא ומיורגא וניכאניכטו וסוריו וסמורא ושלמנקא ואלבה ונהאנאודוליא וסברת וחדרגו שנה שמת המלך שנת תתקצ"א. והרצב"א כתב לר' שמואל אחיו בפרק אלמנה שפסקים ובפ'

(י) זה אינו שם שכתב הרמב"ן ז"ל עצמו בקימה שמימי בכניסתו לירושלם שודר בר שבא לשם שנת עשרים ושבע פ' אלול, אולי יש השגחה בלשון המחבר אחר עשרים נפטר הרמב"ם. יעב"ן.

וסדר שבו כל הלוחות הראשונים והמשו הלוחות האלו על הים .

אני הכותב אברהם זכות תקנתי כל הספרים מהלוחות שעשיתי והם מסודרים בכל ארץ אדום גם בארץ יששכאל . ובשנה ה' למלכו שנת י"ו לשרם היצירה צוה להחכם ר' יהודה בן משה הכהן בשלימלה להעתיק לשון לעו הספר הנכבד שעשה אביו אל חסן מן היששכאלים בענין הארץ וכ"כ כותבים הגדולים הנזכרים בשם שהם בגלגל השמיני ב"ב מלות ור"ו מלות היושבים בצד קבץ מ"ו ובצד שמאל ל"ב מלות כ"ח, הכל מ"ה שהם החוקים בשמים בעיר מצרים, כי בצד דרום צדין יש יותר מלות אצל הקוסב הרוזמי והיו יותר כותבים, וכן אמרו חז"ל שהם ארץ ור"ץ כמנין ארץ וזה תקן להם דרכי המשפט, וכל חכמיהם והמליכים והשרים נהגו בהם עד היום, וגם קבץ כל החכמים שיעשו ספר גדול מדברי הימים שאדם הראשון עד ומנו כל מה שקרה והוא רב של תימה . ובזמנו היה החכם המקובל ר' יעקב י' נקישליא הקטור בשקביא .

הרב רבינו יונה מגרונא תלמיד הרמב"ן והוא רבינו יונה רבו של הרשב"א כאשר כתב רבינו נסים בדרושו בתרא נפטר בשולמא שנת כ"ד, [אמר ש"ש: וזהו ר' יונה אחר שניו של זה רבינו יונה הנ"ל כך ראיתי באגרת אחד שצוה מלך ארגון את רבינו יונה שידון דין סוסר אדור, ושלה ר' יונה לנירנא בעבור שניו ר' יונה וחי' אדם שמן.] וגם רבו של ר' יונה שמו הרשב"א ר"ל ר' שלמה בן אברהם סמונטשפילר ועשה פרש לגמרות והיה חכם גדול, והוא ר' אהרן הלוי מורע הנשיאים שבא מברצלונה וכן ר' שלמה בן יוסף בן עמיאל ור' דוד הכהן, וכן ר' מאיר הכהן מטרונא שבא מברצלונה כלם מתו שנת כ"ד .

וכן אבי העזרי שכתב ג"כ ספרים כמו אביו ר' יואל העזרי של ראב"ן היחיד בעל המנהיג, ונפטר אביו העזרי ממגאנאטא שנת כ"ד, וכן נפטר רבינו נסים בעל הדרשוה תלמיד הרמב"ן שנת כ"ד, ואין זה ר"ל שסודר ה"ן כי זה קודם הרשב"א, וכן הו' שלמה בר עלי משורא תלמיד הו' יונה שכתב יחידוין מהתלמוד כמו שקבל ממנו נפטר בשנת כ"ד . וכן נפטר באשכנז החסיד הקדוש ר' יואל אביו של רבינו אשר בחול המועד של סכות . והעיד עליו בצוואתו הרב יהודה בן אשר נינו ששהק באורו לפני כל הקהל כששאל לו ההכם האדור שיקיים את שבויעתו שהיה ביניהם שיהלוקו בחיי הע"ה הניע ראשו ושחק בשמחה ושבא לביתו

לבית מדרשו אחר פשייתו כמו רבינו הקדוש . וכל זאת המשפחה נקראו קדושים כי בכל שמדות קדשו השם וכו"ש ר' יהודה הקדוש הוצן רבינו יעקב שעשה ר' שורים נדגד על קדוש השם הוא חמדות ואשתו וכל בניו דרדגו זה לזה, זה הכל אינם חסין על עצמם ביחוד השם, וכן זאת המשפחה לעולם נתנו המעשר כמה שמדווחים ונקראו קדושים ונפטר שנת כ"ד וצדיק עיון .

הרב ר' יצחק בר שלמה י' צהלה המסודר ומליץ גדול אשר חבר משל הקדמוני להודיע כח לשון הקודש על שאר הלשונות, אע"פ שאין בדינו השלום כל לשון הקדש כי אם כ"ד ספרים והמשנה ונפטר שנת כ"ח .

ר' שודרוס הלוי בן אחיו של הרמ"ה שחבר עליות יבמות בשביליא נפטר בשנת מ"ג . ר"ק . ר' שלמה בן בנו של ר' שמשון בעל החומסות היה בעצו בזמן הזה . ונפטר הו' יצחק בעל החומסם מקרובל חתנו של הו' יואל משרש חסיד גדול מנדולי אייד חבר סמ"ק הנקרא עמודי גולה שנת ל' . נפטר הרב שם סוב 1) מעיר ליאון המקובל שנת ג"ג 2) , ועשה משכן העדות וספר המשקל וספרים אחרים. ואו היה ר' משה די ליאון באבילה ודוא מואר אל האגדה שהיה בידו ספר הוהדר בראשונה 3) . ישב ר' אהרן הלוי בשולמלה שנת כ"א (בר"ק נ"א) .

הרב רבי בחיי בן אשר תלמיד הרשב"א פרש התורה שנת כ"א כמו שכתב בפרשת בראשית , וזה הספר יצא שמו בכל העולם ועד עשה ספרים אחרים . וכן ר' אברהם בן אסמעל היה תלמיד הרשב"א וזה היה רבו של רבינו יוחסן שעשה ספר אדם וזהו ומישרים .

1) חנה שהיה קבלה לבעל ספר יוחסין שרבי שם טוב פעד ליאון נפטר שנת כ"א הוא רבי שייחן, אבל שרבי שם טוב זה הוא בעל ספר חתרי ספר המשקל וספר משכן העדות אינו אמת, שאני ראיתי את הכספרים האלו והחברם הוא ר' משה בני של רבי שם טוב כאשר ראיתי שהחם את שמו על הכספרים הו' משה זה ליאון נפטר בשנת כ"ה בארחת השנה שראתו ר' יצחק דמן עמי בספרו כאשר כתב יוחסין בעצמו למעלה . דג"ב .

2) בכ"כ כ"ג . 3) בריום קוסטנטניא טרוב בזמן האספר על דבר חתרי . אשר כבר העתיקת במהדורא ואת לעל ברך 95, ונפטר שם דברי המערך ש"ש ה"ל: אמר ש"ש חנן רואה בעינין סבלות חרובים על צדיק עזאל לא יעו ולא יביט החופכים ללעג דברים שהם כבשתי של עולם, ודברי הספר הנתנם לוי וזמבדו וישימו לאל מלתי והאוחזתם ופעתיהם חבל האן כם מיעיל . ע"ל . המערך .

נפטר בעל המדרכי תלמיד הר"ם מקוצי הר"ם מאד
בר ברוך שנת ע' וזה המדרכי חבר הוא"ש והיה
משלשל מאד וכתב פסקים לכל החלמוד ועל פיו
נהגים באשכנז ואמרו שנהרג על ק"ה בלא"ו.

רבינו שמשון בר יצחק נין בר יצחק בר יצחקאל
שעשה ספר כריעות דבינו שמשון בר צדוק תלמיד
הרב מאיר מרושנינרק נפטר שנת ז"ב ועשה ספר
התשב"ץ ר"ל חקן שמשון בר צדוק.

וכן ר' שמעון הוראן עשה תשוב' שמעון בן צמח.
נפטר הר' יצחק ישראלי שנת ע' (בר"ק
ע"ב) ועשה ספר יסוד שלם בתוכה
לכבוד הרא"ש שהיה במלפולה, ושם ספר
מקצת שבחי הרא"ש ו"ל שבשנת ס"ז שנת
גידוש צרפת בא הרא"ש עם כל ביתו מאשכנז
לשוליסלה, ובשנת ע' בקש הרא"ש ללמוד תורה
כי היתה חכמה מפוארה מאוד בעיניהם ובימיהם,
ואז עשה לו ר' יצחק ישראלי ס' יסוד שלם וספר
שער השמים בתוכה ובלוחות, כי מהו השם יש
הרבה ספרים שער השמים לרבינו גרשום אבן של
ר' לוי וכן שער השמים לאבן לשיף ואחרים. הר'
חיים אחיו ורבו של הרא"ש נפטר בשנת ע"ד.

המאור הגדול נזר החכמים מורינו הגדול רבינו
אשר הקדוש בן רבינו יחיאל שבא בשנת ס"ו לאף
השטי מאשכנז לשוליסלה ועמד שם כ"ב שנים,
וסמך ב"ך ברוך ישראל, ועשה פסקים לכל
התלמוד ברוך ה"ף עם מה שהוסף מפלפל ר"י
בעל החוספות שכתב עליו בשאלות כלל פ"ש
רין אחד שכתבו ה"ף ור"י הוקן בעל החוספות.
ור' אברהם ו"ל רשומר חנם פפור מפשיעה
בעברים ובקקעות בראיות ברורות וירועות לנו יש
לסמוך עליהם יותר מעל רברי הרמב"ם שכתב לנו
רברי נבואה בלא ראיה, ועוד שהיו משולפלים יותר
בחכמה ובמנין, ולא שיש לי כה להכריע בין
גדולתם אלא לפי השמועה ששמענו וקבלנו ע"כ.
ועוד עשה פעם אחרת פסקים ארוכים עם מספר
הדינן שיצא בכל הלכה כמו שתמצא זה ברוד
במישרים שבא במספר ואולי לא עשה כן בגמרות
שהם מדינן של ממון, וכן עשה הלספר הנכבד
משאלות ותשובות וכן עשה פירוש תוספות ופירוש
גמרות, ועוד כתב כל תוספות ר"י ואחרים עם
מה שהוסף הוא ו"ל ככתוב בכל אלה הגמרות
של רפוס בשם פסקי התוס', ולא היה נחשב ברוד
שהיה איש אלא כמלאך י"י צבאות והיה לו חכם
ובנים ז' ובנות ג', והגדול מבניהו ר' יחיאל אשר
נרול ומת בימיו וכן כולם היו חכמים ועשו ספרים,
אבל מי שנשאד לכלאית מקומו אל"ש שהיה צני

הר' חיים בר שמואל בן חזק סעוד שהיה
תלמיד הרשב"א חבר צדוק הדיים וצדוק הכסף
בשנת כ"א (בר"ק נ"א).

נפטר הרב ר' פנץ תלמיד הר' יחיאל מפרשי
שנת ס'.

נפטר החסיד הר' מאיר מרושנינבורק רבו
של הרא"ש בבית הסודר שנת ס"ה ובשנה
האחרת היתה גזרה בצרפת שלקחו כל
ממונים חוץ מהמלבושים שעל גוסם כמו ... צרפת
המר והנמדה שהיה בחדש יום ישי' ב' בו
בשנת ס"ו. העיר ר' לוי בן גרשום נפי' התורה
על ואבתהם בגרים שעליהם נתקיים שטאברו פלים
כיוצא מצרים.

וכן בעונותינו ראינו כמו זה בעינינו כגודש
ספר ושיליא וסודיניא בשנת רנ"ב ובשנת נז"ר
לאחר גידוש פורטוגאל, כי משם ומצפת באו
לספר ולנו האויבים מצד אחד היום מצד אחר,
אבל מצרפת היתה פלישה כי אבי זקני בא משם
כי שם בנו אברהם וכות הוקן וחקי ר' אברהם וכות
ואני משמותם הטוב, וכלם עמדו בשמדות
קששלייא על תלם בעבורת השם ית' ובתורהו, גם
אני השם ב"ה ובני שאקש שמו עם שמואל בני,
ובאנו לאשקא היינו שבוים שני פעמים השם
למען חסדיו ורחמיו הגדולים ישלים לי ולרעי
שהיה אחרתנו לעבורת השם ית' ות' ולתורהו
וישים חלקנו עם הצדיקים בג"ע ובתחיית המתים
ולבנין בית מקדשו אכ"ר.

הרשב"א שני סימני ר' שלמה בן אברהם וכן
ר' שלמה בן אדרת, נפטר הרשב"א תלמיד הרב
ר' זונה כמו שכתבנו למעלה משום רבינו נסים
שנת ע' בברצלונה. וכן היה תלמיד הרמב"ן כמו
שכתב בשאלות. וכן ר' יצחק בר ששה כשאלה
י"ד היה ריבן תורה ועשה תורה הבית הארץ והקצר
ודושים לתלמוד ועשה תורה הבית הארץ והקצר
וספר גדול מסו"ל וספר עבודת הקדש וספרים
אחרים והיה חסיד מאד. והוא התרים בוכנו
שלא יקראו פילוסופיא שהיה מכנס מנות כל
באיה לא ישובן חוץ מספרי הרשואה והתכונה.
ואז כתב לו התנצלות שעשה בארחה ר' דעיה
הברדשי סבוריש והיה כתב ג"כ שמים לרום (I)
וענינו אחרים עמוקים. והרשב"א שנת נ"ז עשה
ששיתקן פי' המשנה [של הרמב"ם הנקרא טראג.
ר"ק]. ללשון הקודש.

(I) וזה ספר הנקרא בדינות עולם המחיל שם
לרום יארץ לעסוק וכו'. המעריך.

הר' לוי בן גרשום פירש הטרדה בארזכה ועשה פירוש להלמוד ופירש נחמד לספר איוב וגם פי' נביאים ראשונים ומשלי' ה' מלות וספר אחד גדול קראו מלחמות י"י, והר"ק ששעה גו בחכמה הוא ספר גרול מאד ונכבד בחכמה ועשה לחיות נכבדו ונכל מהחכמה עשה ספרים לאין חקר ונפטר בפרסנייאן שנת ק"ל. והו צריך עיון כי ר' יעקב בר' יום טוב פועל עשה לחיות המפורסמים לדבוקים היה בשנת קכ"א בפרסנייאן, ונראה מדבריו שכבר נפטר רלב"ג (x), וגם ר' גרשום אביו היה חכם גרול ועשה ספרים ושער השמים והם קדושים מ"ו שמעון רוראן כאשר כתב ר' שלמה בנו במלחמת מצוה, וכן אמר אדוני ועני הרמב"ן ו"ל מצד אמו.

הר' מנחם בן רוח בן הרב הקדוש ר' אהרן מצרפת חבד צדה לרחק לכבוד דון שמואל אברבנאל שהוכב שמו גיאו די שיביליא בומן השמד. והו מנחם תלמיד הר' יהודה בן אשר ותלמיד הר' הושע בן שושבי ונפטר בסוליסלה שנת קל"ד ובהו הוכן ר' יצחק שפרוש שעשה ספר גרול לסיוע האמונה שמו אבן ביהן.

הר' יוסף קמחי עשה פירוש לתורה והיה קדום הרמב"ן בומן הרמב"ם. והרמב"ן הביא פירושו על פסוק נעשה אדם וישר בעיניו, ומהו נראה שלא ראה הוהר הרמב"ן כי הפירוש היה מזה המסוק עשה הוהר.

(1) אין אנו יודעים בבירור לא שנת חלדת הרלב"ג ולא שנת מותו, אך די ראסס' אוכר כי סגא בספר חכמת המסטר של רלב"ג בכ"י כי הוא סלד בשנת ה' אלפים מ"ח (1288), והחשבת חת מסכים עם השנים הרשומים בספריו אשר חבר, אך כי מאנני רשום על כ"ו רש"י על החג' 50 Fonds de la Sorbonne כי ר' דוד בן גרשום כתב את ה"ה' החת בעמד אהו ר' לוי בשנת אלף רצ"ח (5058), והא זיהו ר' לוי חת הרלב"ג מיהו מאכרוים לוטר שגולר קודם חשמה שהוכר די ראסס', אך יחכן שאין זה ר' לוי הוא הרלב"ג אין כי שם אהו להם, תם תמונת איהוה כתב יורו כי נכרב באשכנז ולא בפראדענס, והם שמכר ביוחסין כי הרלב"ג נפטר ה' אלפים ק"ל (1370) אך לא נראה שהארך ימים כ"כ כי ספריו והאחרים כתב בשנת ה' אלפים צ"ח (1338), והשבונית ההכנית שעשה אינם תולכים כי אם עדי שנת ה' אלפים ק' (1340), זיה מה ואת ריעני בבירור כי התחיל לכתוב ספריו שנת ה' אלפים מ"א (1321) וסיים אותם שנת ה' אלפים צ"ח (1338). אלה הדברים כתב החכם מנחם בארזחיו ויודעלים שנת 1848 למסטרס צד 423. דג"ב.

ולא היה מקבל די ספוקי מהקהל הוא הר' יעקב שעשה מיד אחר פטירת הרא"ש ארבעה פורים לכל הדינן הנהגים בוסן היה שמועל יותר לכל יודע ובלתי יודע מאד בסדר טוב יותר מכל אשר היו לפניו, כי בספר אביו שהוא בלשון גמרא מי נמי יוציא משם שדן ולא מהרמב"ם ו"ל תכה זה החכם יותר מכלם שהכל למדו [ממנו] ועשה נפי סדר ההלמוד להביא כל הסברות שנאמרו, ופסק הרא"ש אחריו לפי שעשאהם בלה"ק בשנת פ"ט וע' אשרו. ואביו הרא"ש נפטר במוליסלה פ' ימים במרחשון שנת פ"ח ליצירה.

ומיד אחר ה' חדשים נהרגו בני היהודים מנבארא שמת מלך צרפת, ומגרולי תלמידי הרא"ש ר' יששכר הלוי בר' קותיאל ור' ישראל אהיו מר' יצחק ישראלי שעשה יסוד עולם.

הר' יששכר הלוי תלמיד הרא"ש נפטר שנת צ"ב וחבר קיצור לתרומות הגדול.

הר' שלמה בן פוארה תלמיד הרא"ש חבר חקת הדיינין שנת צ'. ואני מצאתי בכתב ר' שלמה רוראן וכן כתב הר' יום טוב אשלי ו"ל בספר דקוקת הדיינין.

רבינו ירוחם תלמיד הרא"ש ותלמיד ר' אברהם בן אסמאעל עשה ספריו הנכבדים אדם חוה ומישר' שנת צ"ר גם אז בומן ההוא נעשה אהרות דמים עם יורה רעה ע"י ר' אהרן הלוי (x) תלמיד הרמב"ן ו"ל.

זהו רוד אברהם תלמיד הרב יעקב בן אשר פירש התפילות באשכנזיאל שנת ק'.

ובשנה ההיא נלכדו כל היהודים מקשמיילא ונתנו כושר נשפסם שנת מ"ט והיה להם מס. נפטר הר' יהודה בן הרא"ש בסוליסלה שנת ק"ט. ועשה הארץ באלול שנת ק"י. וקודם זה היה חשו דון יוסף דראסינה והרב יוסף נ' נקמיילא הקבר בפנייאשיל, ושם קברו אצל הר' יצחק קאנפסין ו"ל. ובשנת ק"ל היתה עת צרה לכל קהלות קשמיילא וקהל סוליסלה נפלים שהיו במצור ער אשר אכלו בשר נגיהם וימותו כ"ח אלף נפשו' היהודים מצד מלחמת המלכים שדרג המלך דון אנריקו את אהיו שהיה מלך שמו דון סררו, והוא עצמו הרג בייסורין בבית הסהר לר' שמואל הלוי שעשה בית הכנסה בסוליסלה זבתי נכסיות אחרות בקשמיילא וסובתה גדולות לישראל, ומיד לקח דקב"ה נקמה מהמלך רן פירו שדרגו אהיו במונשייל סימן קל ידו.

(1) לא ידעתי אם הוא ר' אהרן הלוי תמכר לעיל צד 222 א, והר"ק נים חתן. המערך.

בר צמח דוראן בשנת קנ"א עקב שהרביצו ושהרבו תורה בישראל ועשו ש"ת וספרים רבים ובפרט ר' שמעון דוראן הגדול לעשות ס' סגן אבות בשנת קס"ה שהיה שם כוח מה שהיה ידוע בכל החכמות ובכל התלמוד ופירש לאיוב קראן אהב משפט ופירוש לאהדרות הכל י"ד ספרים והחשב"ץ שהם ג' ספר' ר"ל תשובות שמעון בן צמח וספרי לגמרות ודרשות, ופירוש לכל התורה ופוסקים. ובנו ר' שלמה עשה תיקון ספרים ספר נבחר. [וכלמה מצדה. ד"ק.]

יבנה הומן שנת ק"ם היה הרב הגדול בכל מלכות קשטיליא חכם גדול בתורה רופא המלך ותוכן גדול היה: דון מאיר אל גואדיש (בכ"י אלגיאניש) שהעתיק ספר המדות ללשון קדש חסיד גדול והוא תלמיד הר' יהודה בן אשר המרוש. ואז היה שם בברונש חכם גדול דומה לאבותיו ידוע כל התלמוד החכם ר' יהודה בן אשר נינו של הרא"ש, ונהרג בכולמלה שנת קנ"א ועשה ספר חקוק השמים.

בשנת עק"ב היה שמד גדול שלא היה כמוהו בארץ ובקשטיליא ע"י גלזו פ"א ביסנפי דורש לנצרים וע"י המלך דון פיראנדו מלך ארגון זקנו של מלך דון פיראנדו שנבמנו עשה הגירוש של ספרד וע"י זונה קטלינה מלכת קאשטיליא שהיחה אלמנה שהמירו בישראל דתם יותר ממאתים אלף היהודים והנשארים בהם היו נ' שנים באהלים בשרדה, ומחם ברחו לפרוטגאל, וזה המלך הוא זקנו והוא שמו של זה המלך דון פיראנדו שהוא בומנו שלקח מלכות גרנאטה מהישמעאליים ועשה הגירוש בשנת בר"ץ.

ובשנת עק"ב היתה סעיה גדולה בים ונשרבו ספינות שבים והיה דבר גדול ומגפה אבל לא כמו שנת ק"ה וק"ו וק"ז שמתו יותר משני שלישי העל' ואפילו בהבמה"ה היו נופלים ומתים עד שהרגו כל המצורעים (כי ריאו) אולי מעששים האיר, וכן היו מלכות קמים על היהודים הורגים בהם (לומ') לא היה כזה מעולם.

ואז שרפו באש היהודים שבאשכנז שאמרו שהשליכו סם המות במים, אבל החכמים בומן ההוא אמרו כי היא סבה מן השמים שנתחנה במול דלי שהיא צורת אדם שצ"מ שהם ג' נוכבים עליונים.

ובשנת קכ"ה לכד מלך פורטוגאל מדינת סבא היושבת באפריקא במקום היחוד צר מהים ששם רחב כל הים ג' פרסאות ועד שם גבל ים אוקנוס ומשם יכנס באמצע הארץ עד יפו, ואז אמר

והר' דוד בנו היה חכם יותר מאביו והוא חבר הימב"ץ והיה אחר פטירת הרמב"ם ז"ל והיה מדקדק גדול ועשה ספר המכלול בשני חלקים חלק הדקדוק והשורשים, ועשה פירוש לתורה ולמשלי ואינו [מעולה] כ"כ, אבל בפ' המדות שלו ונביא' ראשונים ויותר נביאים אחרונים פירש בסוב עד שאמרו עליו אם אין קמה אין תורה, ונקרא בן פורהא על שם יוסף אביו.

הר' משה הכהן ממוודולשליש חבר עור האמונה שנת קל"ה. ובהו הומן היה חכם גדול באיטליא שעשה מגיד משנה ר"ל לפרש ע"פ התלמוד מדברי הר"ם כמו"ל שכתב בי"ד שקראו משנה תורה וכל ההשגו' שהשיגו עליו: שמו דון ויודאל די פולישא והביא רבי רשב"א.

הרב רבינו נסים בר ראובן שעשה הדושים לתלמוד וספר דרשות, ובניו חכמים ר' חסדאי ור' ראובן ז"ל ועשה פירוש לר"ף, והוא היה בברצלונה ובפתיניאן השלים פירוש ע"ז בשנת ה' אלה קל"א, ובשנת קל"א העתיק דוראן והיה ר' דוראן חי בשנת ר"א והיה קרוב לפ' שנה, ובפירוש האגדה אמר כי חכמים שנה קודם דרש מה שכתב שם.

ובנה הומן הר' מתתיהו שעשה פירוש לפרקי אבות.

נפטר הר' חסדאי בסרוסחא שנת ק"מ ועשה ספר אור י"י, והוא ורבינו נסים תר' פרץ הכהן רבותיו של ר' יצחק בר ששת פרפת הקנו ר' חסדאי שעשה ספקים, ובשנת קמ"א הסירו הנצרים חשבון שור אגושהו שהוא ל"ח שנים קודם מנין הנוצרים התחילו למנות מטול' הנוצרי. בשנת קמ"א שמח המלך היה שמד גדול ובשולישלה מהרג ר' יהודה בן הרא"ש ור' יצחק בן שושן ואחרים, ובשולישלה יחידא. ובברצלונה ומיוקא שקטו על היהודים חרונים ברוב לקחו את בניהם ונשיהם החליטם למכור על הים הויסקאגוש והמירו דתם יותר מד' אלפים יהודים ונתנו סימן אל קנא, כי קבלנו שלקחו הנביה עצמה עד שמתעברת והיו בניהם גרים בהם עצמם הרגו לאבותיהם, ואצל' שהיו בניהם צדיקים אנהו שבים זה לזה כ"ש ברב ומה מי שמקרב ומתחתן לע"ז הש' מקנא קנאתו וצדיק י"י ואין מי יאמר לו מה תעשה.

ואז באו לאליטיר ולחראן ולבוגיא ולחונס מהו השמד, ור' מייסון בר סעיה נגאר בא לקוספנטינ', ובא החכם ר' יצחק פרפת בר ששת הר' שמעון

ואמר מדוע לא יבצר הסנה יבצר הסנה הולכתו
בערכאות והנו אותו לשריפה על שהורה בקדמות
השלם בריניהם ג"כ .]

הרב הגדול רבן של ישראל רבן מהג"ג חכמים
שאמרנו החסיד הגניזי רוח אלהין קדישין ביה
הוא המאמר הגדול ר' יצחק קנפנטון בן החכם
ר' יעקב קנפנטון שעשה ספרים במספר ובתנומה
ובתורה , אבל בני ר' יצחק נקרא גאון בקשיליא
ואני ראיתי אותו , ומי שרואה פניו כמקבל פני
שכינה וראינו אותו כשהייתי בן ששה או שבעה
שנים והוא נפטר בפיגיל רכ"ג ליצירה , ובסוגו
מאישירו אברהם ביבאגי בסרקוסא , ועשה ספר
שמו דרך אמונה .

נלכדה קשנפניאמאל ראש מלכות יון על ידי
המלך תורט מלך פרס בשנת תרי"ג יום ג' כ"ש
יום לחדש מאו והיא שנת תל"ב ותב"ג לנצרים
הח"ס' בסופו שישי ושמיחי בת אדום , ד' ימים
להלן נשחטו בקשיליא במאמר המלך השד הצבא
ושני למלך וגדול כמו המלך . וכן או כמו זה מלך
צרפת לשד צבאו ומלך תונס לשד צבאו , ובשנה
הזאת שרפו בקושטאמניא העץ שאומרים
הנצרים שבו תלו את משיחם והה היה קשר
האמונה שלהם ולא נשאר להם קישר ועשו קשר
למלך אשכנז . וניגרא פונטי העיר החזקה נלכדה
ע"י המלך תורט ביום ה' י"א לילוי שנת רל"א .
וביום שבת כ"ו ליוני שנת רל"א קדשו את
השם ה' הדימים משפולבינה על לא חסם בנפיהם
מחמת ערות שיק , הב' הנזקו והב' נשרפו והד'
נחלו , השם ית' יקום נקמתם במדהה אמן .

שנת רמ"א מת החונר הגדול ומלך פורטוגאל
הטוב . בשנת חמשת אלפים ורל"ח ביום ד' כ"ש
לאב בוזי היום היה בספרד לקות השמש שלא
נראה כמורה שיהיה כמו בוזי הלילה . ובשנה
האחרת שנת רל"ט התקבצו אל חכמי הנצרים
מאשיליא וצרפת וספרד באלקליא כמו מדהך יום
וחצי משולשלא על ענין ספר אחד שעשה
מאישירו דיאשימא בשלמאנקא משפרי און
פלוגיאה ושרפו הספר ההוא שהיה מדבר נגד
דחם . ובשנת רמ"ב נלכדה אלחמא ע"י מארקש
דיקלוס בעבור שלקחו הישמטאל לעיר שמה ורא
ואת היתה לורא לישימאל , ובשוותינו לבני
ישראל כיון שלקדו אלחמא מיד התחילה המלחמה
בישמעאלים ובעד עשרה שנים לקחו כל מלכות
גראנדה .

ובזאת השנה התחילו לחקור בעד האנוסים על
ענין הדת ונשרפו וכידונו בשריפה בטמונם למלך ,

שלקחה בעבור שקבל או האנוסים היהודים שבאו
מקשיליא ומלך פ' שנה . ומדינת סנטא היא
עיר גדולה ובניית על ידי שם בן מה ושם היה יואב
בן צוריה .

נפטר הר' מנחם האריך שהיה בשנת קפ"ה .

הרב ר' שם טוב בן שם טוב ראש ישיבה ומקובל
ועשה ס' קבלה ונפטר שנת הק"ץ . ובנו הר' יוסף
בן שם טוב שעשה פירושו לספר המדות ופירוש
לאטרת ז' להר' פרפות על ענין האמונה . או חזרה
העשרה ליושנה ונתמנה הרב החסיד השלם בכל רון
אברהם בן בנשת שנת קצ"ב , הוא החזיק התורה
ולומדיה וחסיד הרבה שמדות בממונו . ובנו היה
ר' יוסף בן בנשת ובני בניו מוסגנו זה עשירים
גדולים ופורו ממונם לחוק הישיבות מהג' החכמים
השמונים ראשי ישיבות :

הראשון החכם הגדול ר' יצחק די ליאון מלוסד
בנסים ושכלו שכל אלהי מנגד גדול נגר אויבי
התורה , ומת זקן מאד ולא נשאר לו בן אבל נשארו
אחרייו הלמדיו חכמים גדולים שהם כמו בניו .
השני החכם השלם מורי ר' יצחק אברהם ו"ל
הרף ומחודד ונפטר בפורטוגאל שנת רג"ן שבעה
חדשים אוד הגירוש , ואני הייתי שם ורשתי
עליו הנה אנכי שולח מלאך פרשת משפטים .

החשילשי ר' שמואל בלאנס קרובי מצד אמי
הוא בר אבהן ובר אוריין לא פסקה מכל משפחתו
תורה מימים קדמונים כלם היו ומת קודם הגירוש
כמו ה' שנים בשנת ג"ב למולדת שדיה ג"ב שנים
כמו הנביא כשמו שמואל , אבל הר' יצחק די ליאון
חיה יותר מע' שנה ור' יצחק אברהם כמו ס' שנה .
ובזה הזמן החזיקו תורה דון ויראל בן בנשת ור'
אברהם אחיו , שבים המילה של זה ר' אברהם
בן בנשת חסיד גדול דרש עליו ר' יוסף אלבו ו"ל
במצד עיר שורא בפרשת אלה שמות מילי
העברים וה' . זה הר' יוסף אלבו שכונתו בשורא
ועשה ספר העקרים בשנת קפ"ה . ובזמן הזה ר'
שמואל סרסא עשה מכלל יוש . [אמר ש"ש ;
שמעתי שהרב הגדול כמחר' יצחק קנפנטון היה
סבה לשרפת זה האיש שפעם אחד בדיחה שנתקבצו
כל הדבנים האלו לקריאת כתובה אדום ואמרו כך
וכך לבריאת עלם כמנהג הכתובה , והה סרסא
נתן ידו על זקנו ואמר וב"ב ג"כ רמו אל קדמות
העולם באחוזו שעי זקנו , וקם הרב על עמדו

(ז) בר"ק תחת סירוש לאגרת וכו' כתיב שרש
מורה , ע"י חזק העב"כ כי אורה השריש עשה
רש"ש בב של ר"י בש"ס . המעריך .

י"א הדשים לדעת [?] לחשוב כל יום מחשבות שלא יצאו, והיה שמד גדול בשנה ההיא שלא היה מעולם, וערב שבת הדתל נגור שיצאו נערים ונערות מהכלל מאיטורא ובכל מלכות פורשגנאל. והיתה צעקה גדולה באיטורא אל המלך שלא יהיה כמות, ונפשת באר ולקחו כל הילדים והילדות ונתפשטה הנוזיה כי אפילו לוקנים מוציאין מן הכלל על כרחם, והרבה מתו על קדושת השם שהיו ממתין עצמן. ובשנה ההיא היה ג"כ גירוש בכל מלכות נבארא בענין שלא נשאר בכל כסדר שום יהודי כי אם חמשים יהודים שגררו לשביליא והיו שם אסורים שתי שנים עד שנת רנ"ט בדרש אב שהוציאו אותם למנוח ובאו לאלגויד אשר היא בארץ אפרקא בין הרהאן ובין בוגיאה והיא ממלך בוגיאה היא על שפת הים. ושם היה ר' שמעון דהאן וכל משפחתו עד היום ושם שרו אותם בשבע מאות דוקאדו, אע"פ שהיא קלה קשנה בכמות גדולה באיכה. השם יח' ויתעלה יתן להם שכר טוב בעה"ז ובעולם הבא וכן עזרו בזה הקהל הקדוש מבוגיאה יצ"ו ואו לא נשאר בכסדר כולה שום יהודי, השם יקבץ גלויותינו ויבנה בית מקדשו ב"ב אבי"ד.

ואע"פ שאמרו רמ"ל שאסור לגלות אם נחשבה משפחה כפולה עם מיוחדת הכל כשר עד שאסור אם נזיר אהיה נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות ושלא יגלו משפחות כי אם פעם בשמטה לצנעין שלא ידבקו במשפחות שאינן הגונים שאין השיבנה שורה אלא על משפחות מיוחדות, וכן בסוף עריות על משפחות ביה צרישא שהדוקיה, מירש הרמב"ם והתבונן האין דו"ל בירודין מלשון הרע שהיו יודעין שתי המשפחות זכו המעשקה בשמה ואותה שהיתה פסולה לא פרסמה ע"כ. אבל בסוף סינה מצאתי כי מפני קדוש השם אפילו במשפחה טובה שהיא משפחה של בית בלגא שהיא המשמורה המ"ו מכ"ד משמורת' געבור הדורש שנמצא בנשוא אותה של אותה המשפחה קנס לכל המשפחה ופרסמה שהיא בית בלגא, אבל אני לא גליתי אלא מה שמצאתי שהם גלו וסודות מעב"ש כי כולם לשוב הותרו. והגרי צדק להודיע מעלתם שזכו לזכות את ישראל בתורתם, אע"פ שלא יוכלו להיות דינים בענין תליצה אע"פ שהיא אמם משראל משום דכתיב תרי ישראל, כי בענין הזה יש סוד אבל בכל שאר דברים אם אמם משראל יוכלו לזון ושכרם גדול. ואה אנשי כנע"ז ו"ל תקני ברכת על הצדיקים וכו' בילא"ו.

והבדילו בשנה ההיא בין ישראל לגרים במושבותם ובתיהם. ובשנת רמ"ה נלכדה רומא ומרבילא וקרטמא וקסר בוליא.

ובשנת רמ"ו יום י"ח למרחשון התחיל הגשם וברצנו והיה שמים יום ולא הספיק בנתיים. ובשנת רמ"ז היה כמו ששה הדשים שלא היה להם מאיר ואיך ולא נתיקר החמשה, ואו בחורף לקח בלים מאלקא והרגא. ובקץ שנת ור"ם מים עבר על מדינת מאלקא העיר המהוללה היושבת על שפת ים מערב מנראנטא ויצר עליה מלך קשפיליא ק' יום. ויצא או מהמדינה ישמשאל אחד מוראנא והשב להרוג המלך המלכה כמתנה החמיים רחבה שר אחד ואשה גדולה שהיו באדל המלך חושב שהיו המלכים ואו נהרג הישמעאל, אבל בומן מצור העיר היתה המלחמה גדולה שנים מהרומים שהיו מחורף לעיר מתו י"ד אלף איש גם מאנשי העיר עד שנכבשה מצד הרעב שהיתה נמצור שפינות בים והמדינה בישדה ונכבשה העיר ביום שבת ב"ש לאב שהוא י"ח לאנטשו ולקחו לכולם שהיו שברים כ"ב אלף נפשות מימשאל ונתונם כמו ח' נפשות מישראל וקהילות קשפיליא שרו אותם.

ובשנת רנ"ב יום ראשון מהשנה של נוצרים שהיא ר"ח איניר כשב את גראנטה ואו גרו גירוש על יהודים, ואחר ארבעה הדשים נתנו הכרז' בסוף ארבל בכל מדינה וכדינה בחצוצרות שילכו כל היהודים ממלכותו עד ג' הדשים שהגיע לשבעה ימים מחדש אב בין של קשפיליא וארגון וגראנטה ואסקיליא ומדיניא ונדיה המדינות, ועד ומנורקא מכל מדינות מלכותו; ואו קצתם הלכו למסקיאה וקצתם לאפרקא ולעיד פאם ולעיר הרהאן והלך אחריהם הרעב והדבר שכמעט אבדו כולם. אבל עקר קשפיליא נכנס לפורשגנאל מפני שלא היו יבולין ליכנס בים ולזוז עצמן ונתנו מעשר מכל מסונם. ועד על כל נפש דוקאדו א' חורף משליש דוקאדו בעבור [הרשאה] לעבור ודך המדינות, ועד נתנו רביע כל הממון שהכניסו ומהם קרוב לשליש ואפילו מי שלא היה לו ממון כלל נתן כומר נפש ח' דוקאפוש ואם לאו שהיה שבו ריכה הזמן ולא יכלה למסוד דברי פורשגנאל שנכנסו יותר מק"ב אלף נפשות ולא נשארו אלא מעט מהם במנפה, ומהם שביים שלקחו בניהם והולכים באי הים, ומהם שהמירו דתם מרוב הצרחה עד שבא נז"ר לאחור, המלך השני שמלך צוור היהודים ב"ד לדיימורי יום ראשון בכ"ש לכסלו בחנוכה כסריזמונא אצל שפרין גור הנידרש פורשגנאל עד

שהיא עיר מקלטם וכל ההכמים בחזרים ליקבר שם . וקריב בתוך תחום שנתה כפר עין אליהו ששם קבור ר' יהודה בר' אלעאי בבית הזדים של ישראל וקרוב לשם כפר נקרא מירון שם הלל ושמיא ור' שמעון בן יוחאי ור' אלטור בנו והרבה חכמים שם נקבו כלם בשמות . ומשם הלכנו לכפר אחד נקרא גשר יעקב הוא מעבר ירדן והוא סוף תחום א"י ומשם עד רמשק שני ימים וקרוב מצפת מערה אחת בה ר' דוסתאי ור' ינאי ור' מהוראי ושם הגור של יוסף הצדיק . והלכנו עד סוף סוריא ועד ציבא ומרמשק הלכתי אחר ימים עד סינים הנקראת טלאולוס . ומשם הלכתי עד חמת שיש בה ש' בעלי בתים כלם חסידים . ומשם הלכתי לצובה ומשם רחוק מצובה ב' ימים קבר עזרא הסופר . ושם כתב ספר התורה עזרא ועדין ורשם השמן ניכר על הרג שהיה כותב לאור . ונקרא הכפר ההוא תאנף ויש לשם בית הנכנסת . וקרוב ממנה על ראש ההר בנין גבה ואקרים כי שם יפתח הגלעדי ואומרים כי בכל לילה עולה ענן מקבר עזרא עד יפתח הגלעדי כל ימות השנה לא ימוש . ומשם חזרתי עד צובה עיר גדולה ובה בית הנכנסת גדולה עד מאד

ובשנת חמשת אלפים ור"ג שלח כתב ר' שלמה בן ר' שמעון דוראן למלאך ועדין ר' שמעון אביו חי שחתם שלמה בן הרב ר' שמעון בן החכם ר' צמח וזלה"ק : ומצאתי בנושא אחד בקטר קבלת צדיקי ארץ ישראל בחברון אדם וזוהו אנדרום ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאח , ובהר מערה ובה יש ואבנטי . בחלתול גר הנביא , בחקוע ישעיה ועמוס חך מערה , בבית לחם ברחל בציון מערה ובה קבר מלכים סגוד , במשק היששש זכריה הנביא , בדר החוים שגדה מערה בני חגי הנביא עד שם רבן יוחנן בן זכאי , ברמה שמואל ואביו ואמו . בשילה עלי דוסתאי ופנחס ואם אי כבוד , בחמת סרח יהושע וכלב וע' וקנים , בנקרת צור בעברותא אלעזר ואיחמר ופנחס , בשנס יוסף , בראש הר הזרמל אלישע הנביא , בצפורי רבינו הקדוש , בכפר כנה יונה הנביא , בסננין ר' יהושע דסננין . ברומי ועיראת בנימין בן יעקב חך ארזן של חים , ביאקוק חבקוק , בעיבא ר' חנינא בן דוסא , בחסין יתרו , באיביל נחאי האירבלי ושת בנו של אדם הראשון ור' שבפיים ודינה אחרות , קרוב למבריא מרים הנביאה בשדה יוכבד כפרם , רחוק מטבריה כמו מיל חמי מטבריה קברו של ר' מאיר החתא הירוע באחרי' אומרים מפני שלמד מאלישע אחר והישמעאלים קורין אותו מאיר אלהק ר"ל

כבר ידעת כי קראתי שם זה ה' ספר יוחסין .
ואחד בן מצאתי שיש ספר היחס שחבר אותו ר' יעקב סקלי שמוכיר כל עיר וכפר מא"י ומי קבור שם . ומצאתי כחוב מר' יצחק ק' אלפרא מעיר מלקא ששלח לר' שמעון דוראן בשנת קק"א ולר' שלמה בני משה שראה בעיניו בארץ ישראל ואני כותב בקיצור דבריו :

אמר כי מסניבות ירושלים באים מסוריא ומצפרי' ומנוא אמוק ומארץ בגל עם קהל ירושלים להשתחוות על קבר שמואל הנביא ע"ה ברמה שהיא קרובה מירושלם שני חקומי שנת , ויש שם רמה אחרת כנגדה שיש שם ישמעאלים , ועת השתחוואה בכ"ח לאייר בלילה זמן פסחיתו . ועברנו בקצת א"י והיה בחמת סרח נקראת בלשון ישמעאל כפר חגון נון אני יהושע ובנו יהושע וכלב בן יפונה ועל כל אחד מהם בנין גדול והשמיים ישמעאלים מדליקין נרות עליהם ומתחיים ליהודים ואומרים שם שירות ומליחות . ומשם הלכנו לכפר עוברתא ושם אלעזר הכהן ועליו בנין גדול וציון נזול נראה סרחוק יום אחד הוא בנין מלכי' . ומאה אמה להין פנחס בנו למטה ממנו אבישוע בן פנחס , ולמטה מהם איחמר בן אהרן הכהן כלם בבנין גדול . ורחוק מהם ע' הוקים שהיו עם משה רבינו ע"ה בכדבר כולם קבורים במערה אחת , והמקום ההוא קרוב לעיר ששם שנקרא בלשון ישמעאל טבלוס כגן י"י בארץ מצרים והיא בין הר גריזים והר עיבל , ושם המונח שגבה יעקב אבינו ע"ה והמקום אשר בו המונח פחדס גדול ואומרים כי בכל יום רואים כעין ק' קשישה רועים בפחדס . וקרוב ממנו קבר יוסף הצדיק ע"ה ועליו גרים שומרים . ומשם הלכנו לנבעת נקרא כפר כנה . קרוב משם מאה אמה יונה בן אמיתי עליו בנין גדול . ומשם הלכנו לצפורי שם רבינו הקדוש במשנה ובימינו ה' גאונים ומשמאלו ה' גאונים , ותחת המערה רבן שמעון ור"ג בניו . ומשם הלכנו עד עקבה בן מהללאל ומשם עד ראוהן בן יעקב ושמעון ולוי ויהודה ודינה ובנימן . ובין כל אחד ואחד מהלך יום או יומים ועל כל אחד בנין חזק ושומרים גרים . ומשם לר' חנינא בן דוסא ואשתו ע"ה ועד היות רבותינו הוא נעשה להם נס והר מבחיהם . וכפר ככול שם ר' אנדרום בן עזרא ור' יהודה הלוי , ומשם הלכנו לעיר שמה שופיע על שם יתרו הקבור בה ועמדתו על קברו , ומשם הלכנו לכפר יאקוק בה קבר חבקוק וקורין אותו הגוים יאקוק עליו בנין גדול . ומשם עליו לעיר צפת הנקרא בספר שופטים יצח ואומרים

מהם מעש הר ציון ושם ביה וזה קברים של ביה דוד ע"ה. ובתנורן אביהם ויצחק ועקב ורחוק מהם קבר רחל אשת יעקב. ובמצרים הישנה שחי בתי כנסיית ורחוק מצרים מעש על שפת הנהר מקום ושמו רמו ובו ב"ה של משה רבינו ע"ה ואהרן ואליהו ו'ל' והוא מקום נחמד מאד. ובספר אשכול הכופר אומר שהחכמים שהיו בשנת ר' אלפים תת"ש עד ה"ח הם דונש בן חסים אלקוראני דונש בן לברש הלוי אלבגרי משרש אלפאסי הנשיא ואבן ששת הלמיד' ומנחם בן סרוק אלפרושי אלקורשבי ור' יצחק ג' יקאפיליא ור' יצחק בן שאול בן יקאפיליא וחכמים אחרים כלם קודם ר' שמואל הנזיר אלמידוי אלקורשבי נשיא גרנאסא. ובה הנשיא האריכו כל המחברים מחכמתו ומהספרים שחבר ושחיה בשנת תת"ס וכל מעלותיו ובנו ר' יוסף נגיר אחריו. וביום שבת בערב יום ש' לפנת בשנת תתכ"ז נהרג בגרנאסא בן ל"ה שנה, ואחריו ר' יצחק בן גיאח אליסני ור' לוי בן שאול אלקורשבי ור' משה בן יקאפיליא אלטרקסחי וכן אבן איוב סלימאן בן יחיאי בן גבירול אלקורשבי נשאה במלאקא וגדל בסרקוסטא ונקבר בבלנסייא בשנת תת"ל. ור' יצחק בן גיאח מח בקורטבא שנת תתמ"ט הוליתוהו לאליסא. ור' יצחק אלקורשבי בר רחמ' מח בגרנאסא שנת תתכ"ר ונקבר בקורטבא. וכן ר' יצחק בן ראובן אלברגלוני או. וכן הרב הגדול ר' יצחק בן יוסף יעקב אלפאסי, ומן תלמידיו אב סלימאן ג' מהגר ואבן אלפתח ג' אהרן אשבייל. ואו אבו זכריה יחי' בן בלעם אטולפלי מן אשבייליא וכן או אבו הרין ג' אבולעיש ואבו יצחק ג' אלהריו ומשביליא אבו יוסף בן סייגאש אל גרנאסי מאשביליא ואבו זכריה ג' מאכון. ובגרנאסא אבו יוסף אלמרא ואברהם לסיף שמת בבלנסייא שנת תתמ"ה. ואו אבנרלו עמר אבן אל רנון ואבו אצחק בן פקודה ואבו סלימאן בן עמר ואבו לחסן עודה בן אלעור וחלימד אבן גיאח אבו עמר בן סחל אלקורשבי ומח בקורטבא שנת תתמ"ג חכם גדול. ואו אבו עמר בן צירק אלקורשבי ואבו זכריה בן גיאח אליסאני מגרנאסא ואבו איוב בן אלמעאלם ואבו יצחק בן עורא ורבנא ששה בן הנשיא הגדול בן ננשה עשה שיר בחיו קמ"ב בשנת ארבעת אלפים ותתקס"ג היה או בן ע"ב שנים ושיבת בה לר' יוסף ולבניו הסגן ר' שלמה בן שושן מטולפיליא. ובזמנו זה היה ר' חיים אבן מוסה רופא גדול ופייסן וחכם בתורה ועשה ספרים בקוצר.

הזנוק. ובהר אחד סמוך לשנטיא ר' עקיבא ותלמידיו ר' חייא ובניו רוב כהנא ור' אמי ור' אסי ור' יצחק נשחא והרב המאמין הוא הרמב"ם ו'ל' רב צמח גאון. בלכברא ר' נאי ור' דוסחא ור' נהרואי ע"ב גליל התחתון. ובגליל העליון בכפר ענן ר' יעקב קב ונקי, בשיתורי ר' שמעון שוורי. וי"א כי שם רבן שמעון בן גמליאל ור' שמעאל כהן גדול. בפריארז נהום איש גם זו, במירון הלל ושמאי ותלמידיהם ור' יוחנן הסנדלר ור' שמעון בן יוחאי ובנו ור' יוסי בן קסמא. ברעם חוני המעגל ואבא חלקיה. בעמיקה יונתן בן עזיאל. בצפח ר' רוסא בן הרכינס. בדלחא ר' יוסי הגלילי ורב הונא ורב המנונא. בעלמא ר' אליעזר בן ערך ור' ראובן האצטרובלי ור' יהודה בן חיסא. בגוש חלב שמעיה ואבסליון ושם ב' בני סנורייב שהרנוהו. בכפר ברעם עזריה הנביא ונחמן השופא ור' פנחס בן יאיר ואסתר המלכה. בזמנא שסגר בן ענת. בקרש ברק ודוריה הנביאה. ברן הוא לשם פמיאס [אולי היא פ כ מ ס] בלשון רז"ל, ובלשון ערבי באנינס שם ערוא הנביא. בהר הלבנון צפניה הנביא. ע"ב מצאנו. עוד מצאנו ששלח יוסף הלוי בר נחמן בוסן הוה אלה הם שמות החכמים שעברתי עליהם בגליל העליון והתחתון ובשנתי; ובשכם ובחברון ובירושלם שבגליל העליון והתחתון ובשנתי. ר' יהודה בר אלעאי. ר' יוסי בן קיסמא. ר' שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בנו. הלל ושמאי ותלמידיהם. ר' יוסי המלעש. ר' יהודה הכהן רב כהנא. רב המנונא. ר' אלעזר בן ערך. ר' אליעזר בן הורקנס. ר' יוסי הכהן. ר' יהודה בן חיסא. עזריה הנביא. ר' פנחס בן יאיר. אסתר המלכה. שמעיה ואבסליון. ר' מאיר. ר' אלעזר בן עזריה. צפניה אשת משה רבינו ע"ה. יוכבד אשה עמרים אבן משה רבינו ע"ה. אלישבע בת עמינדב. חבקוק הנביא. ר' עקיבא ותלמידיו. ר' חייא ובניו. חזקיה ויהודה, הרמב"ם, רב"ו, רב כהנא, ר' מאיר, ר' ירמיה. יונה בן אמית' שת בן אדם הראשון. ניתאי הארכלי. שמעון ולוי ויהודה יחירי. בשכם יוסף בן יעקב אלעור ואיתמר בני אהרן שפחם בן אלעור ושבעים ודקנים. ושם הר גריזים והר עיבל. בירושלם שמעון הצדיק ושבעים סנהדרין. ובכמה ארזינוני שמואל הנביא ע"ה. בראש הר הזיתים תולדה הנביאה. ובשפלי הדר עצמו זכריה הנביא ע"ה ויד אנשלום חזם כננו מערי החמשים ובית המקדש ובנייהם משפט עמק יהושפט ועמק ההוא מי השילוח ורחוק

ובמסוק העזורים לנו שולחן הביא מעשה שקרה במדינתו כיגאר כהןך יום אחד משלמנאק שאשה אחת הייתה עניה ואלמנה קודם, ואח"כ היה לה עושר שהיית' מכינה שולחן עם לחם בכל ליל שבת לאיש אחד שהיה בא שם בכל ליל שבת ונתן לה כסף וזהב ואח"כ הרגישה האשה שזה היה עין והלכה ושאלה לזה החכם ר' חיים אבן מוסה אם מותר לעשות זה ואמר לה שהוא אסור ומנעה מלעשות זה, ונא המת בליל שבת ואמר לה למה מנעת לעשות זה ואמרה לו כי שאלה ואמר לה כי הוא אסור, ואמר לה כי היחה עושה לו בזה נחת יחד גדול לנפשו ושהעשה כן. ואז השביע אותה וא"ל כי הוא פלוני בן שושן מטוליסלה שמת יותר מש' שנה קודם לזה היה, ושלא הכניסוהו לנן ערן מפני שעל צד מריבה הרג את אשתו בשגגה, וכיון שראה שהרג את אשתו הרג הוא את עצמו שלא קבל נחת רוח כי אם בליל שבת בשולחן ערוך כמו בחייו. והוא העיד בספרו כי כל זה אמת בלי ספק והאשה כשרה ואמתית. החכמים שמצאתי בס' המצות ש"ל. ובסדר זרעים כתב רבינו שמשון איש ירושלים בשם הר' מאיר בר קלונימוס מאישפרא. מורי ר' יהודה בר יצחק הלמיד ר"מ מצות ס'. כתב בהלכות נרולות שכתב ר' יוסף שוב עם מצות ס"ה. מורי רבינו ברוך בר יצחק כתב בספר התרומה הלכות גדולות מרב יהודה גאון, ורבינו חם אפר ל' יצחק בר מרדכי. רבינו גרשום סאור הגולה ורבינו קלונימוס איש רומי שניהם הביא רש"י. רבינו שמשון בן אברהם בתוספות ביצה. ר' יצחק הלוי ר' שמשון

מפלידה כתב ולא הודה לו רבינו חם כך בתוספות. הר' יצחק בר מרדכי מצות ע"א רבינו שמשון בר' יונה ור"ח. ועוד שם ובספר התרומה שחיבר הר' ברוך כתב בשם ר"י כתב רבינו שמשון בתוספות מנחות ר' יצחק בר אברהם רבינו שמשון בתוספות משום ר"ת ומשום ר"י, והר' יהודה בר נתן פסק בפירושו בפסחים והר' יחיאל בר יוסף שראה שההיר רבינו יהודה רבינו אליהו רבינו חננאל איש רומי, והר' שמריה כתב במדבור וויפרר בשם רש"י במצות ק"א, והר' יצחק בר מאיר רבינו יצחק בר אשר במצות ק"ב. במצות ק"א בסדר תנאים ואמוראים רבינו יוסף שוב עם וכן רבינו חננאל והנ' פוסקים טריב"ל בכל מקום אפילו כנגד ר' יוחנן. ושם עוד בהלכות נרולות מאספמיא במצות ק"א ש' ר' יצחק בן נתן של רש"י ורבינו שמשון מקוצי. כתב ר' אלעזר ממיץ בשם ר"ח והר' יוסף איש ירושלים. כתב ר"ת בספר הישר רברי רבינו משולם בן קלונימוס הר' אלחנן. רבינו נסים גאון. כתב בסרור רב עמרם הכי אמר מד רב משה גאון. פסק רב מנחם בר דימס בשם ר' יצחק בר אברהם. הר' יוסף רונדינו רבינו חננאל איש רומי פסק וכן ר' אושעיא הלוי. רב שלום גאון ר' יצחק בן אשר הנגיד על ר' יצחק בר יהודה כן הלכה למעשה במהדורא בתרא דר"ת מצות צ"ה רבינו נסים גאון במגלת סתרים לרבינו נסים ר' יצחק הלוי בר משה. רבינו חם בהלכות איסור היתר פירש בשם ר' יצחק בר אברהם. כתב הר' משה מטונשוואי כתב ר"י בשם ר"י והר' אלחנן בנו עשה תוספות ארוכות.

נשלם ספר יוחסין שבה לאל מושיע חוסיים.